

Ž I L I N S K Ý
samosprávny kraj

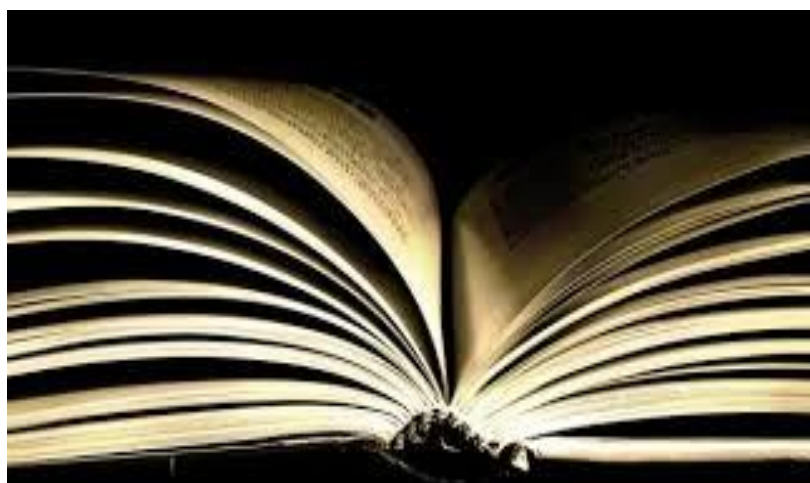

krajská
knižnica
v žiline

SIEŤ VEREJNÝCH KNIŽNÍC V ŽILINSKOM SAMOSPRAVNOM KRAJI

V ROKU

2017

2018

Verejné knižnice v Žilinskom samosprávnom kraji v roku 2017

Krajská knižnica v Žiline, v zmysle svojej krajskej metodickéj pôsobnosti, Vám predkladá štatistické sumáre a krátke hodnotenie činnosti verejných – regionálnych, mestských a obecných knižníc v Žilinskom samosprávnom kraji za rok 2017. Sumárne údaje sú výsledné číselné štatistické ukazovatele knižničnej práce, ktoré v roku 2017 dosiahla Krajská knižnica v Žiline, regionálne knižnice v Žilinskom kraji, mestské a pracujúce obecné knižnice.

Pri spracovávaní vyhodnotenia sme vychádzali zo sumárnych štatistických údajov, ktoré boli vygenerované na základe našej žiadosti Národným osvetovým centrom v Bratislave, odborom výskumu štatistiky a kultúry, ktorý je garantom štátneho štatistického zisťovania za oblasť kultúry. Údaje nám boli poskytnuté vo forme sumárnych údajov za všetky verejné knižnice v Žilinskom kraji, ale aj osobitne - za mestské a obecné knižnice, pričom sumárne údaje boli poskytnuté tak, aby nebol porušený zákon o štátnej štatistike. Pri hodnotení sme vychádzali aj z údajov, ktoré nám poskytli a dali súhlas na zverejnenie štatistických údajov zriaďovateľa mestských knižníc v Žilinskom kraji. Pri prepočtoch údajov na 1 obyvateľa kraja alebo okresu sme pracovali s počtom obyvateľov za celý kraj alebo okres, t.j. do počtu obyvateľov kraja (okresu) boli započítaní obyvatelia všetkých miest a obcí Žilinského kraja.

Sieť verejných knižníc v Žilinskom samosprávnom kraji

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou + 6 pobočiek
- 4 regionálne knižnice + 6 pobočiek
- 14 mestských knižníc + 7 pobočiek
- 19 profesionalizovaných obecných knižníc + 1 pobočka
- 187 neprofesionalizovaných obecných knižníc + 3 pobočky

Spolu 224 pracujúcich verejných knižníc + 23 pobočiek

Tabuľka č. 1 Verejné knižnice v Žilinskom kraji v roku 2017

Okres	Krajská knižnica	Pobočky	Regionálne knižnice	Pobočky	Mestské knižnice	Pobočky	Knižnice s profesion. knihovníkom	Pobočky	Knižnice s neprofes. knihovníkom	Pobočky	Počet pracujúcich knižníc spolu	Počet pobočiek spolu
Bytča	0	0	0	0	1	2	1	0	9	1	11	3
Čadca	0	0	1	1	2	0	8	0	10	0	21	1
Dolný Kubín	0	0	1	0	0	0	1	0	8	0	10	0
Kysucké N.Mesto	0	0	0	0	1	0	2	0	8	0	11	0
Liptovský Mikuláš	0	0	1	1	1	0	1	0	37	0	39	1
Martin	0	0	1	4	2	0	0	0	27	1	30	5
Ružomberok	0	0	0	0	1	4	0	0	21	0	22	4
Námestovo	0	0	0	0	1	0	2	0	12	0	15	0
Turčianske Teplice	0	0	0	0	1	0	0	0	15	0	16	0
Tvrdošín	0	0	0	0	2	1	1	1	8	0	11	2
Žilina	1	6	0	0	2	0	3	0	32	1	38	7
Spolu	1	6	4	6	14	7	19	1	187	3	224	23

1. Knižničný fond

V roku 2017 knižničný fond verejných knižníc Žilinského kraja tvorilo 2 179 751 knižničných jednotiek. Stav fondu sa oproti roku 2016 mierne zvýšil, a to o 7 493 knižničných jednotiek. Z celkového knižničného fondu len 1,3 %, t.j. 28 283 knižničných jednotiek tvoria audiovizuálne dokumenty, ktoré vo väčšej miere získavajú formou nákupu len regionálne a väčšie mestské knižnice. V sledovanom roku najvyšší prírastok bol zaznamenaný pri krásnej literatúre pre dospelých (+ 13 522) a najväčší úbytok (- 6 089) bol zaznamenaný pri odbornej literatúre pre dospelých, čo potvrdzuje skutočnosť, že v knižniciach sa aj v roku 2017 pokračovalo v očisťovaní fondu náučnej literatúry od zastaraných a neaktuálnych kníh. Vysoký prírastok knižničného fondu bol zaznamenaný v okrese Žilina (+ 6 995) a Martin (+ 6 810). Výraznejší úbytok knižničného fondu bol zaznamenaný v okrese Dolný Kubín (- 6 255) a v okrese Ružomberok (- 4 288).

V sledovanom roku boli v Žilinskom kraji celkové **prírastky** knižničného fondu vyššie oproti predchádzajúcemu roku o 1 103 KJ a dosiahli počet 43 552 knižničných jednotiek; z toho **kúpou** do knižníc pribudlo 27 035 KJ, **darom** 16 291 knižničných jednotiek a zvyšný počet pribudol náhradou za stratené dokumenty. Prírastky kúpou boli oproti roku 2016 vyššie o 1 691 KJ a tvorili 62 % celkových prírastkov.

V **zložení knižničného fondu** verejných knižníc Žilinského kraja prevažovala krásna literatúra pre dospelých, ktorá tvorila až 41,7 % celkového fondu (909 968 KJ). Fond odbornej literatúry pre dospelých tvoril 27,5 % (599 244 KJ), fond krásnej literatúry pre deti 25,8 % (561 782 KJ) a fond odbornej literatúry pre deti tvoril 5 % (108 757 KJ) z celkového knižničného fondu verejných knižníc Žilinského kraja.

Verejné knižnice Žilinského kraja v roku 2017 poskytovali svojim používateľom 906 titulov (1 012 exemplárov) **periodickej tlače**, čo je až o 22 titulov periodík viac (+ 2,4 %) ako v roku 2016.

Z celkového počtu 2 179 751 knižničných jednotiek len 55 %, t.j. 1 200 722 je spracovaných v elektronických databázach. K väčšej časti spomínaného knižničného fondu verejných knižníc Žilinského kraja je možný prístup cez knižničné elektronické online katalógy.

2. Výpožičky

V sledovanom roku 2017 bolo vo verejných knižniciach Žilinského kraja zrealizovaných **2 694 764 výpožičiek**, čo je oproti roku 2016 pokles o 114 468 (- 4 %). Pokles výpožičiek bol zaznamenaný pri všetkých druhoch literatúry; pri krásnej literatúre pre dospelých – 19 273, krásnej literatúre pre deti – 17 810 výpožičiek, pri odbornej literatúre pre dospelých najviac, a to až o – 40 182 a pri odbornej literatúre pre deti bol pokles o 2 952 výpožičiek. Medziročne bol zaznamenaný aj pokles výpožičiek periodík, a to až o 34 251 a pokles bol aj pri špeciálnych dokumentoch o – 1 588 výpožičiek. Výrazný pokles výpožičiek na úrovni obecných knižníc bol zaznamenaný aj v roku 2016 a v roku 2017 bol pokles výpožičiek opäť zaznamenaný, a to hlavne pri krásnej literatúre pre dospelých (- 12 788), ale aj pri krásnej literatúre pre deti (- 9 588). V sumáre mierny pokles bol zaznamenaný aj pri špeciálnych dokumentoch (- 1 588) medzi ktoré zaraďujeme okrem audio a elektronických dokumentov aj rôzne druhy spoločenských hier a interaktívnych hračiek..

Pri prepočte výpožičiek na 1 obyvateľa si v roku 2017 každý obyvateľ Žilinského kraja vypožičal priemerne 5 knižničných dokumentov a každý zaregistrovaný používateľ si vypožičal 45 knižničných dokumentov.

Verejné knižnice Žilinského kraja formou **medziknižničnej výpožičnej služby** z iných knižníc Slovenska pre svojich používateľov vypožičali 4 027 dokumentov a na požiadanie iným knižniciam zapožičali 584 knižničných dokumentov. Túto službu poskytujú všetky regionálne knižnice, 7 mestských knižníc (Bytča, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Hrádok, Námestovo, Ružomberok, Trstená, Tvrdošín) a 561 medziknižničných výpožičiek z iných knižníc bolo zrealizovaných aj na úrovni obecných knižníc.

3. Používatelia, návštevníci, podujatia

V roku 2017 bolo vo verejných knižniciach Žilinského kraja **zaregistrovaných 59 985 používateľov**, čo je 8,68 % z celkového počtu obyvateľov Žilinského kraja. Tento stav je len o 163 používateľov nižší ako v roku 2016. Najvyšší pokles používateľov v Žilinskom kraji bol zaznamenaný v okrese Čadca (- 1 101), a to hlavne na úrovni obecných knižníc (- 1 071). Na úrovni mestských knižníc najvyšší pokles zaznamenali mestské knižnice v okrese Tvrdošín (- 257) a na úrovni obecných knižníc okrem už spomínaného poklesu v okrese Čadca používatelia výraznejšie poklesli v okrese Ružomberok (- 324), v Kysuckom Novom Meste (- 102) a v Martine (- 107). Regionálne knižnice si udržali stav používateľov na rovnakej úrovni ako v roku 2016. Nárast používateľov bol zaznamenaný v okrese Námestovo (+ 1860 !) a v okrese Žilina (+ 536).

Pri výpočte percenta používateľov z celkového počtu obyvateľov kraja sme brali do úvahy celkový počet obyvateľov Žilinského kraja (nielen počty obyvateľov tých obcí a miest, kde knižnica služby poskytovala). Podobne, aj pri výpočte percenta používateľov v jednotlivých okresoch sme pracovali so sumárnymi počtami obyvateľov jednotlivých okresov. **Najvyššie percento používateľov z počtu obyvateľov** bolo zaznamenané v okrese Dolný Kubín (10,46 %); v roku 2016 to bolo v okrese Čadca, kde však počet používateľov v roku 2017 výrazne klesol a dosiahol len 10,06 %. Nad 10 % používateľov z počtu obyvateľov dosiahol aj okres Žilina (10,16 %). Sumárne ostatné okresy dosiahli nižšie percento používateľov z počtu obyvateľov ako 10 %, a to Martin (8,88 %), Kysucké Nové Mesto (8,70 %), Bytča (8,13 %), Ružomberok (7,74 %), Liptovský Mikuláš (7,43 %) a Námestovo (6,82 %). Najnižšie percento používateľov z počtu obyvateľov bolo zaznamenané v okrese Tvrdošín (5,33 %) a v okrese Turčianske Teplice (5,71 %). Z celkového počtu používateľov verejných knižníc Žilinského kraja deti do 15 rokov tvorili 42 % používateľov (25 196). **Najvyššie percento detských používateľov z celkového počtu používateľov** dosiahol okres Bytča (68,88 %), najnižšie percento detí z počtu používateľov dosiahol okres Ružomberok (34,29 %). Vysoké percento detských používateľov z celkového počtu používateľov bolo zaznamenané aj v okrese Námestovo (67,01 %), Turčianske Teplice (49,02 %), Kysucké Nové Mesto (42,95 %), Martin (41,63 %), Tvrdošín (38,81 %), Čadca (38,58 %), Žilina (37,95 %), Liptovský Mikuláš (37,80 %) a Dolný Kubín (37,13 %).

Služby verejných knižníc v Žilinskom kraji využilo **838 503 návštevníkov**. V tomto počte sú započítaní návštevníci, ktorí využili knižničné služby a tiež tí, ktorí sa zúčastnili kultúrno-spoločenských podujatí. Na základe dlhodobého sledovania môžeme konštatovať, že počet používateľov a taktiež aj návštevníkov verejných knižníc klesá. Mierny pokles návštevníkov sme zaznamenali aj v roku 2017, a to o 27 343 (- 3 %).

V roku 2017 bolo vo verejných knižniciach Žilinského kraja **zrealizovaných 5 454 podujatí**, čo je opäť viac oproti predchádzajúcemu roku, a to o 218 podujatí (+ 4 %). Z celkového počtu podujatí 18,50 %, t.j. 1 011 podujatí bolo zameraných na **informačnú výchovu používateľov**. V regionálnych knižniciach podujatia informačnej výchovy tvorili 14,3 %

všetkých podujatí, na úrovni mestských knižníc to bolo 27,6 % a na úrovni obecných knižníc to bolo až 32,3 %. Aj v sledovanom roku nárast podujatí bol zaznamenaný hlavne na úrovni regionálnych knižníc, ktoré spolu zrealizovali 3 787 podujatí, čo bolo o 102 podujatí viac ako v roku 2016. V Oravskej knižnici A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne počet zrealizovaných podujatí poklesol o 113, no napriek tomu počet podujatí v tejto regionálnej knižnici bol vysoký (883). V Kysuckej knižnici v Čadci, kde bolo zrealizovalo 664 podujatí, bol zaznamenaný nárast o + 21, v Liptovskej knižnici GFB v Liptovskom Mikuláši bolo zorganizovaných 580 podujatí, čo znamená nárast + 18 podujatí, v Turčianskej knižnici v Martine zrealizovali 748 podujatí, čo je nárast o + 41 a v Krajskej knižnici v Žiline bolo zrealizovaných 912 podujatí, čo predstavuje nárast o 135 podujatí. Mestské knižnice taktiež zaznamenali nárast, keď spolu pripravili a zrealizovali 832 podujatí, čo znamená viac až o 111 (+ 13,3 %) podujatí. Sumárne aj obecné knižnice v Žilinskom kraji zaznamenali mierny nárast podujatí (+ 26). V roku 2017 obecné knižnice zrealizovali 272 informačných príprav, čo je o 55 viac ako v roku 2016 a mestské knižnice uskutočnili 230 informačných príprav, čo je o 9 viac ako v roku 2016.

4. Informačné technológie, internet a knižnice

V ostatných desaťročiach činnosť knižníc začal vo veľkej miere ovplyvňovať internet, využívanie výpočtovej techniky, nové informačné technológie a ich zavádzanie aj do praxe verejných knižníc. Zvlášť na úrovni regionálnych a mestských knižníc dochádza k výraznému prieniku informačných technológií do ich činnosti, ktoré výrazne pomáhajú zlepšiť úroveň poskytovaných služieb. Pred knižnicami sa objavili veľké výzvy, ktoré sa z časti darí aj naplniť – využiť informačné technológie v prospech potrieb a požiadaviek používateľov. K zaisteniu plynulého chodu knižnice a jej činnosti je však okrem nových technológií potrebná aj kvalitná technika, ktorá rýchlo zastaráva. Zo sumárnych výkazov štátneho štatistického zisťovania za oblasť verejných knižníc Žilinského kraja sme mali možnosť zistiť, že v Žilinskom kraji bolo v roku 2017 vo verejných knižniciach nainštalovaných **217 počítačov prístupných verejnosti a z toho 203 počítačov bolo s prístupom na internet**. Je všeobecne známe, že v ostatných rokoch sledujeme pokles záujmu o internet v prostredí knižníc. Súvisí to s masívnou internetizáciou slovenských domácností a s možnosťami širokého využitia internetu prostredníctvom mobilných sietí. **Vlastnú webovú stránku**, ktorú v priebehu roka 2017 navštívilo 197 814 online návštevníkov má v Žilinskom kraji len 19 verejných knižníc. **Informácie o službách svojej knižnice** na vlastnom webe alebo na webovej stránke svojho zriaďovateľa zverejnilo 134 knižníc, čo je takmer 60 % zo všetkých verejných knižníc kraja. Aj keď je toto percento vyššie ako v roku 2016, je to stále málo a svedčí to o slabej propagácii služieb knižníc prostredníctvom moderných informačných médií, ktoré v súčasnosti využíva veľká časť populácie. Propagovať služby knižnice v online prostredí je v súčasnosti základným predpokladom, aby bola knižnica navštevovaná a využívaná.

Vyhľadávanie v **elektronickom katalógu kníh (online katalógu)** svojim používateľom umožnilo 19 verejných knižníc. Zo 14-ich mestských knižníc v kraji, vlastnú www stránku mali 4 mestské knižnice. Ostatné mestské knižnice zverejňovali informácie o svojich službách na webovej stránke svojho zriaďovateľa. Elektronický katalóg kníh, či už samostatný, alebo online katalóg, ktorý je súčasťou súborného katalógu užívateľov knižnično-informačného systému KIS MASK prevádzkovalo 12 mestských knižníc.

V roku 2017 **prístup na internet** v priestoroch knižníc poskytovalo 121 verejných knižníc, čo je 54 % zo všetkých pracujúcich knižníc kraja. **Pripojenie na internet prostredníctvom**

siete **WIFI** poskytovalo 71 verejných knižníc (32 % knižníc), čo predstavuje nárast o 7 knižníc oproti roku 2016.

5. Finančné hospodárenie verejných knižníc v Žilinskom kraji

Príjmy z hlavnej činnosti vo verejných knižniciach Žilinského kraja dosiahli v roku 2017 čiastku 3 167 008 €, čo bolo o 181 833 € (+ 5,74 %) viac ako v roku 2016. **Transfery od zriaďovateľov na činnosť** verejných knižníc v Žilinskom kraji sumárne stúpili o 183 948 € (+ 7,92 %) a dosiahli čiastku 2 945 943 €. Transfery na činnosť regionálnych knižníc z rozpočtu Žilinského samosprávneho kraja predstavovali čiastku 1 804 583 € a oproti roku 2016 boli o 170 733 € vyššie (+ 9,5 %). Transfery z rozpočtov miest a obcí predstavovali 902 728 €, čo bolo taktiež viac oproti r. 2016 o 42 615 € (+ 4,7 %). Grantové prostriedky, ktoré knižnice v priebehu roka získali dosiahli výšku 179 505 €. Výška grantov bola o 8 329 € nižšia ako v roku 2016. Aj v sledovanom roku grantové prostriedky v prevažnej väčšine tvorili prostriedky z Fondu na podporu umenia, ktorý podporil aj niekoľko desiatok projektov verejných knižníc v Žilinskom kraji zameraných na podporu a rozvoj čitateľskej gramotnosti, na nákup kníh, ale aj technického, technologického a interiérového vybavenia knižníc. **Tržby** verejných knižníc Žilinského kraja (tržby za knižničné činnosti, kopírovanie, prenájom) dosiahli výšku 214 262 € a boli nižšie oproti predchádzajúcemu roku o 1 781 €.

6. Prostriedky na nákup knižničných fondov

Verejné knižnice v Žilinskom kraji **vynaložili v roku 2017 na nákup knižničného fondu** prostriedky vo výške 243 855 €. Tieto prostriedky boli oproti predchádzajúcemu roku vyššie o 16 687 €, čo je viac takmer o 7 %. Vyššie prostriedky na nákup kníh boli zaznamenané na všetkých úrovniach, teda na úrovni regionálnych, mestských i obecných knižníc. Tento priaznivý stav bol dosiahnutý aj vďaka Fondu na podporu umenia, ktorý podporil množstvo projektov verejných knižníc aj v našom kraji zameraných na nákup kníh. Grantové prostriedky z FPU získali všetky regionálne a väčšia časť mestských knižníc. Podporené však boli aj obecné knižnice, ktoré spracovali a na Fond na podporu umenia zaslali kvalitný projekt zameraný na akvizíciu kníh.

7. Zamestnanci knižníc

Podľa sumárneho štatistického výkazu za verejné knižnice v Žilinskom kraji vo verejných knižniciach Žilinského kraja pracovalo v prepočítanom stave v roku 2017 181,05 zamestnancov, čo je takmer na rovnakej úrovni ako v roku 2016. Z toho 146,72 zamestnancov vykonávalo odborné knihovnícke činnosti, 115 knihovníkov pracovalo na dohodu o vykonaní práce a vo verejných knižniciach bez nároku na odmenu vypomáhala aj 65 dobrovoľníkov. Z priemerného prepočítaného počtu zamestnancov knižníc (181,42) 67,87 zamestnancov bolo vysokoškolsky vzdelaných a 112,98 zamestnancov malo stredoškolské vzdelanie, z ktorých takmer 51 zamestnancov malo ukončené odborné knihovnícke vzdelanie. 16 zamestnancov všetkých verejných knižníc tvorili administratívne kádre a 18 zamestnancov boli obslužní zamestnanci.

Názov: Sieť verejných knižníc v Žilinskom samosprávnom kraji v roku 2017

Vydala: Krajská knižnica v Žiline

Zostavila: Mgr. Božena Sobolová

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková, riaditeľka Krajskej knižnice v Žiline

Rok vydania: 2018

Počet strán: 5 + 11 tabuliek

Počet výtlačkov: 10 ks